Dodatek do „Biuletynu Duszpasterskiego”

ORGANISTA

Rok VIII	kwiecień 2005	75

Misterium Wielkanocy w muzyce

Święto Zmartwychwstania Pańskiego, najważniejsza uroczystość dla chrześcijan, w muzyce funkcjonuje zwykle w połączeniu z tematyką pasyjną. Pasja inspirowała i wciąż inspiruje wielu twórców do tworzenia dzieł genialnych. Nie ma zbyt wielu wybitnych dzieł tzw. muzyki klasycznej związanych wyłącznie z tajemnicą Zmartwychwstania. Oczywiście, nie zapominamy tutaj o wspaniałym „Oratorium na Wielkanoc” J. S. Bacha, o II Symfonii Gustava Mahlera, zatytułowanej „Zmartwychwstanie”, o dziełach Messiaena czy Honnegera, ale należą one właśnie do owych wyjątków w tej tematyce.

Zdecydowanie bardziej inspirujące było i jest dla kompozytorów zestawienie Męki i Śmierci Chrystusa z cudem „przezwyciężenia więzów śmierci”. Każde muzyczne opracowanie *Credo* (jednej z części cyklu mszalnego), swój centralny punkt odnajduje we fragmentach „*Crucifixus*” i „*Et resurrexit*”. Kontrast tych fragmentów, zainspirowany znaczeniem literackiego i liturgicznego tekstu, jest czytelny dla każdego słuchacza. Trudno o bardziej wymowny przykład niż „*Credo*” z Mszy h-moll, skomponowanych przez Haydna, Mozarta, Schuberta i wielu, wielu innych kompozytorów. Wyjątkowo popularny jest również fragment Oratorium Georga Friedricha Haendla „Mesjasz”. Słynne „*Alleluja*” tak się usamodzielniło, iż nie wszyscy pamiętają nawet, że w Oratorium tym jest ono tylko przedstawieniem Zmartwychwstania Pańskiego. Szkoda, że tak rzadko słuchamy owego „*Alleluja*” w kontekście innych części „*Mesjasza*”. Dopiero wtedy można bowiem zrozumieć jego znaczenie dla całości utworu.

Abstrahując jednak od tak wybitnych kompozycji, proponuję w okresie wielkanocnym zwrócić baczniejszą uwagę na tekst i zawartość muzyczną niektórych znanych pieśni kościelnych. I to nie tylko tych XIX i XX wiecznych, ale także starszych: *Przez Twoje Święte Zmartwychpowstanie*, *Chrystus Pan zmartwychwstał*, *Chrystus zmartwychwstan jest* i innych podobnych. Nie można o nich zapomnieć, bo są to arcydzieła swojego gatunku!

Wiesław Delimat

Sylwetki muzyków diecezji krakowskiej XX i XXI wieku – 9
Ks. Prof. Dr hab. Stanisław Ziemiański SJ

Urodził się 7 września 1931 roku w Besku, pow. Sanok. Wstąpił do jezuitów 31 lipca 1949 roku, święcenia kapłańskie przyjął 29 czerwca 1959 roku w Warszawie. Zdobył wyższe wykształcenie filozoficzne i pracuje od 1963 roku jako wykładowca na Wydziale Filozoficznym Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej *Ignatianum* w Krakowie. W 1963 ponadto zatrudniony na Wydziale Filozoficznym PAT w Krakowie, gdzie był kierownikiem Katedry Metafizyki.

Zainteresowania muzyczne wyniósł z rodzinnego domu. Ojciec Kazimierz grał na klarnecie i saksofonie, ale potrafił także grać na skrzypcach. Stanisław Ziemiański zaczął się uczyć gry na skrzypcach (zrobionych przez ojca) już przed wojną 1939r. W Zakonie grał w orkiestrze na skrzypcach, altówce i wiolonczeli, śpiewał w chórze kleryckim, często także dyrygował chórem. Do komponowania pieśni kościelnych przystąpił wkrótce po święceniach na fali odnowy liturgicznej. Próbował przeszczepić na grunt polski muzykę O. Józefa Gelineau SJ, szczególnie jego psalmy. Owocem tych usiłowań był dodatek muzyczny cz. III *Zbiór śpiewów mszalnych: Wstęp i opracowanie śpiewów procesyjnych mszy św. na niedziele i święta; Psalmy liturgiczne – parafraza, w: Pascha nostrum. Wieczerza Pańska w życiu wspólnoty wiernych,* Poznań 1966.

W sumie napisał ponad 700 pieśni i piosenek religijnych, z których wiele weszło do repertuaru pieśni kościelnych. Około 100 pieśni jeszcze nie publikowanych czeka na wydanie. Prócz pracy kompozytorskiej ks. Z. Ziemiański opiekuje się mieszanym chórem kameralnym *Cantores Cracovienses,* który w 1999 roku obchodził jubileusz 10-lecia istnienia. Chór zdobył kilka pierwszych nagród na konkursach i festiwalach, odbył też kilka tournees zagranicznych m. in. Do Francji, Austrii, Szwajcarii i Włoch. Jest członkiem Archidiecezjalnej Komisji ds. Muzyki Kościelnej w obecnej jej kadencji.

ks. Robert Tyrała

Eucharystia – czynić dzięki

Zasadniczy element tego «programu» zawiera się już w samym znaczeniu wyrazu «eucharystia»: dziękczynienie. W Jezusie, w jego ofierze, w jego bezwarunkowym «tak»» wobec woli Ojca jest «tak», «dzięki» i «amen» całej ludzkości świata. Kościół ma przypominać ludziom tę wielką prawdę. Jest to naglące zadanie przede wszystkim w naszej zsekularyzowanej kulturze, która zapomina o Bogu a umacnia próżne przekonanie o samowystarczalności człowieka. Wcielanie programu eucharystycznego w codzienność, tam, gdzie się pracuje i żyje - w rodzinie, w szkole, w fabryce, w różnorodnych warunkach życia - oznacza między innymi dawanie świadectwa, że *rzeczywistości ludzkiej egzystencji nie mocna uzasadnić bez odniesienia do Stwórcy:* «Stworzenie

bowiem bez Stwórcy ginie». To transcendentne odniesienie, które zobowiązuje nas do nieustannego «dziękczynienia.» - właśnie do postawy eucharystycznej - za to, co posiadamy i czym jesteśmy, nie umniejsza właściwej autonomii rzeczywistości ziemskich, ale ją uzasadnia w sposób najbardziej autentyczny, umieszczając ją równocześnie w jej słusznych granicach.

W tym *Roku Eucharystii* chrześcijanie winni dołożyć starań, by z większą mocą dawać świadectwo o obecności Boga w świecie. Nie lękajmy się mówić o Bogu i z dumą nosić znaki wiary. «Kultura Eucharystii» rozwija kulturę dialogu, która z niej czerpie swą siłę i pokarm. Błędem jest uważać, że publiczne odniesienie do wiary mogłoby naruszyć słuszną autonomię państwa i instytucji cywilnych, czy nawet rodzić postawy nietolerancji. Jeśli w historii nie obeszło się bez błędów w tej dziedzinie również ze strony wierzących, jak o tym przypomniałem przy okazji Jubileuszu, nie należy ich przypisywać «chrześcijańskim korzeniom», ale niekonsekwencji chrześcijan względem własnych korzeni. Kto nauczy się «składać dziękczynienie» na wzór ukrzyżowanego Chrystusa, może stać się męczennikiem, ale nigdy nie będzie prześladowcą.

Jan Paweł II, list apostolski *Mane nobiscum*, 26.

O krakowskich organach

krótkie historyjki

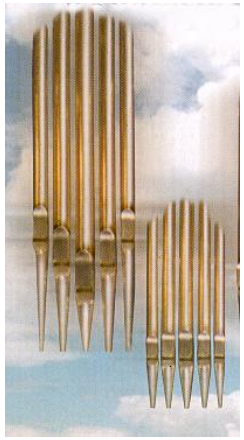

6. Kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła

Gdyby szacowny Facault zechciał wespół z Kopernikiem skierować swe ostrze bardziej w stronę chóru, może udałoby im się uwolnić Anioła Cierpiącego. A może on sam kiedyś, znużony oczekiwaniem na lepsze sąsiedztwo, odleci pod sklepienie. Chociaż zderzyć się tam może z dźwiękiem co z empory dochodzi. Jakby wstydliwie ukryta część organów daje ciekawy efekt akustyczny, kiedy nagle się odezwie. Niegdyś i mariackie organy miały tę możliwość – połączone były główne z tymi w prezbiterium. I nadal mają – w decyzji Księdza Infułata.

Jest jeszcze jedno rozsądne tłumaczenie – swymi

skrzydły Anioł chroni to, co po dawnej świetności pozostało - maleńki prospekt pozytywu, autorytetem organoznawcy Jacka Kuliga dawnym wiekom przypisany. I niech go jednak Anioł dalej broni bo historia jak na razie bezlitosna dla tej ulicy.

Lech Skoczylas

Propozycje pieśni

1 kwietnia – Pierwszy Piątek
w: - Już Zbawiciel Jezus żyje
p: - Weselmy się chrześcijanie
k: - Jezu miłości Twej
d: - O Boże, dzięki Ci, Ww t.I,1: 71
z: - Otrzyjcie już łzy płaczący

3 kwietnia – 2 niedz. Wielkanocy czyli Miłosierdzia Bożego
w: - Przez Twoje święte, S 184
p: - Bądź uwielbiony miłosierny Boże, Ww t.II,1: 73
k: - Zbliżam się w pokorze, t.III,1:73
d: - Dziękujemy Ci, Ojcze nasz, S 502
z: - O Jezu miłosierny, nad światem zlituj się, Ww t.II,1: 84

4 kwietnia – Zwiastowanie Pańskie
w: - Archanioł Boży Gabryel
p: - Panie w ofierze, S 371
k: - Bądźże pozdrowiona, S 252
d: - Jezu w hostii utajony, S 265
z: - Zdrowaś Maryjo, S 405

10 kwietnia – 3 niedz. Wielkanocy
w: - Chrystus zmartwychwstan jest, S 177 *lub* Być bliżej Ciebie chcę, S 493
p: - Otrzyjcie już łzy, S 182 *lub* U stóp świętych ołtarzów, S 510
k: - Chrystus zmartwychwstan jest, S 177 (zwr. 1.2 i 8), Nie opuszczaj nas, S 270.
d: - Głoś Imię Pana, S 504
z: - Wstał Pan Chrystus, S 190 *lub* Cały świat niech śpiewa, S 494

17 kwietnia – 4 niedz. Wielkanocy
w: - Wesoły nam dzień, S 188
p: - Chrystus Pan zmartwychwstał, S 176
k: - O Panie, Tyś moim Pasterzem, S 517
d: - Dzięki, o Panie, S 501
z: - Otrzyjcie już łzy płaczący, S 184

23 kwietnia – św. Wojciecha
w: - Sławny w męczenników gronie, S 470
p: - Święci niebieskiej mieszkańcy krainy, S 480
k: - Miłujcie się wzajemnie, S 231 *lub* Jezu, miłości Twej, S 264
d: - Chwalcie Pana wszyscy, S 497
z: - Otrzyjcie już łzy, S 182

24 kwietnia – 5 niedz. Wielkanocy
w: - Nie zna śmierci
p: - Przykazanie nowe
k: - Ja wiem w kogo ja wierzę, S 220
d: - Niech będzie chwała i cześć
z: - Dziś Chrystus Król wiecznej chwały, S 178

25 kwietnia – św. Marka
w: - Dziś Chrystus, Król, S 178 *lub* Chwała wam Apostołowie, S 471
p: - Niechaj z nami będzie Pan, S 514
k: - O Panie, Ty nam dajesz, S 236
d: - Chwalcie Pana wszyscy, S 497
z: - Przez Twoje święte, S 184

Opracowali uczniowie ASO

Bardzo prosimy o przesyłanie na poniższy adres wszelkich sugestii, uwag i informacji odnośnie biuletynu jak i życia liturgicznego w parafiach oraz wydarzeń w środowisku organistów.

Redakcja dodatku do Biuletynu duszpasterskiego *Organista:* 31-004 Kraków, ul. Franciszkańska 3, we wtorki 16.15-17.15 tel. (12) 62 88 127; e-mail: rtyrala@diecezja.krakow.pl
Zobacz: www.diecezja.krakow.pl/muzyka oraz www.aso.diecezja.krakow.pl